

Встановлення таких осіб сприяє швидкому розслідуванню та проведенню слідчих (розшукових) дій на подальшому етапі.

Підсумовуючи усе вище сказане, можна зробити висновок, що методика розслідувань незаконного перетину кордону необхідна для збереження недоторканості державного кордону. При розслідуванні даного виду злочину потрібно враховувати відсутність потерпілого та предмету посягання. Важливим є складання чіткого плану розслідування та врахування специфіки даного виду злочину.

Список використаних джерел

1. Джафаров Мурад Єльман Огли. Слідчі ситуації початкового етапу розслідування незаконного перетину державного кордону особою, якій заборонено в'їзд на територію України. Юридичний бюлетень. Випуск 11. Ч. 2. 2019. с. 248–254.

2. Особливості розслідування незаконного перенаправлення осіб через державний кордон України: науково-методичні рекомендації. [К.Л. Бугайчук, В.В. Корнієнко, А.М. Шульга та ін.]. ХНУВС, 2016. 103 с.

3. Розслідування незаконного переправлення осіб через державний кордон України : метод. рек. [Чернявський С. С., Вознюк А. А., Бриковська О.М. та ін.]. К. : Нац. акад. внутр. справ, 2017. 64 с.

Малярчук Оксана Миколаївна,
судовий експерт відділу товарознавчих
досліджень лабораторії товарознавчих
досліджень та досліджень транспортних
засобів ДНДЕКЦ МВС України

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ТОВАРОЗНАВЧОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ЮВЕЛІРНИХ ВИРОБІВ

Ювелірні вироби (далі – вироби) – особлива група товарів, що наділена естетичними властивостями, високою цінністю та вартістю, яка виражається у грошовому еквіваленті. Вироби, що відносяться до ювелірних виготовляються з коштовних металів або із застосуванням коштовних металів, з некоштовних металів у разі застосування різних видів художнього оброблення (скань, зернь, чернь, фініфть, ритування, карбування, кування, алмазне гранування), зі стопів, що імітують коштовні метали, за умови високохудожнього його виконання в поєднанні з коштовними, напівкоштовними і кольоровим камінням природного чи штучного пошкодження, перлами, коралами, бурштином, перламутром, склом, кришталем, рогом, кістю; високохудожній виріб з каменю, бурштину, рогу, кості [3]. Таким чином, до ювелірних виробів відносять прикраси та предмети побуту, що мають такі ознаки:

– виготовлені з дорогоцінних металів зі вставками коштовного, напівкоштовного та/або виробного (мінерали та гірські породи з цінними властивостями) каміння;

– художні вироби з недорогоцінних металів та/або інших матеріалів, що виконані з великою художньою майстерністю та відповідають високим естетичним вимогам.

У зв'язку з вмістом дорогоцінних металів та каміння, ювелірні вироби часто стають об'єктом для інвестицій та накопичення грошових ресурсів у матеріальній формі. Такі види ювелірних виробів як монети, сувеніри, столове приладдя, предмети інтер'єру, писемне приладдя, годинники тощо складають колекції та наділені надзвичайною цінністю та вартістю. Саме тому, ювелірні вироби часто стають предметом посягання під час вчинення правопорушень, що передбаченні Кримінальним кодексом України (далі – КК України), наприклад в таких як, крадіжка (185 КК України), шахрайство (190 КК України), грабіж (186 КК України), розбій (187 КК України), вимагання (189 КК України), прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (368 КК України) тощо [5]. Як наслідок, виникає потреба у застосуванні спеціальних знань у формі проведення товарознавчої експертизи ювелірних виробів, що зумовлено необхідністю визначення розміру матеріальної шкоди, завданої потерпілим, чи встановленні вартості виробів, для наступного застосування висновку експерта як джерела доказів під час розслідування.

Питання товарознавчого дослідження ювелірних виробів завжди привертало увагу науковців, вчених та практиків. Підґрунтя для товарознавчої експертизи ювелірних виробів формують роботи О. І. Лозового, Ю. О. Чечіля, О. К. Шликова, Т. М. Артюх, А. І. Лозового, М. М. Назимюка, О. О. Желавської, В. В. Індутного та інших.

Т. М. Артюх визначає поняття товарознавча експертиза коштовностей як дослідження товару з оцінюванням комплексу критеріальних показників споживних властивостей та наданням компетентного експертного висновку [1, с. 26]. З точки зору практичної діяльності експертів криміналістичних центрів, товарознавча експертиза ювелірних виробів – це експертна діяльність з оцінки товару, шляхом дослідження його якісних та вартісних характеристик, та, як результат, оформлення мотивованого висновку експерта. Таким чином, цей вид дослідження спрямований на отримання фактичних даних стосовно товарних характеристик та стану виробів, які експерт встановлює у ході проведення експертизи на основі спеціальних знань в галузі товарознавчої експертизи Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук та ювелірних виробів.

Експертиза ювелірних виробів відноситься до класу товарознавчих видів дослідження, носить комплексний характер та потребує залучення фахівців різних галузей, а саме гемологів, хіміків, товарознавців, а іноді і сторонніх спеціалістів – ювелірів, оцінювачів та інших, наприклад для встановлення його автентичності. Виходячи з всього зазначеного, слід наголосити, що цей вид дослідження має досить широке коло завдань та вирішуваних питань [4]. До предмета товарознавчої експертизи ювелірних виробів відносять встановлення

роду, виду, стану та якості виробів; визначення умов користування та умов зберігання виробів; встановлення характеру, походження і причини виникнення дефектів; встановлення справжності та виявлення фальсифікацій; з'ясування способу та місця виготовлення; визначення вартості. Предметом зумовлений перелік питань, які ставляться на вирішення експертів:

- встановлення приналежності наданого виробу до ювелірного;
- встановлення приналежності виробів до одного комплекту виробів;
- встановлення відповідності товарних характеристик виробів (проба, вага, вид металу, вид вставки) маркувальним позначенням;
- встановлення способу (заводським, кустарним, ручним майстром-фахівцем) виготовлення наданого виробу;
- встановлення підприємства (країни) виробника та часу виготовлення наданого виробу (питання вирішується за умови наявності маркувальної інформації або відповідних супроводжувальних документів);
- відповідність маркувальних позначень вимогам нормативно-правових актів;
- встановлення наявності на виробі дефектів, їх виду (виробничі, експлуатаційні, ті, що виникли в результаті проведення ремонту, транспортування, неправильного зберігання тощо) та вплив на показники якості та вартості;
- визначення та розрахунок показника зносу виробу (розміру зниження вартості у відсотковому та грошовому еквіваленті);
- визначення обставин стосовно дотримання/недотримання правил пакування, маркування, транспортування, зберігання та експлуатації ювелірних виробів;
- визначення вартості (початкової, залишкової) наданого виробу станом на дату оцінки.

Разом з тим, товарознавча експертиза ювелірних виробів вирішує три види експертних завдань.

1. Ідентифікаційне завдання полягає у:
 - встановленні найменування виробу;
 - проведенні кількісної ідентифікації;
 - встановленні загальних ознак виробу;
 - встановлення підприємства-виробника, часу та способу виготовлення виробу;
 - аналіз супровідної документації виробу (за її наявності);
 - попередньому встановленні за даними, що зазначені та бирках, виду дорогоцінного сплаву, виду дорогоцінного каміння;
 - встановленні методу та способу виготовлення;
 - встановленні соціального та функціонального призначення виробу [2, с. 166–170, 6, с. 7–13].

2. Класифікаційні завдання. До них відносять:
 - встановлення приналежності виробу до групи (виду) ювелірних виробів;
 - встановлення виду сплаву металів;
 - встановлення виду вставок каміння;
 - встановлення конструктивних особливостей виробу тощо.
3. Діагностичні завдання, а саме,
 - встановлення відповідності (невідповідності) якості та комплектності виробів вимогам нормативних документів або зразкам – еталонам;
 - встановлення відповідності (невідповідності) характеристик об'єктів маркувальним даним, що відображені в ярликах, етикетках, клеймах;
 - встановлення наявності дефектів та їх впливу на якість виробу;
 - встановлення умов зберігання, пакування та транспортування, та їх вплив на якість виробу тощо [2, с. 87–89].

Враховуючи вищезазначене, слід ще раз наголосити на актуальності розвитку цього виду дослідження та розширення програми підготовки фахівців, що будуть виконувати експертизи та/або надавати консультативні послуги для прискорення розслідування кримінальних правопорушень, в яких необхідне застосування спеціальних знань у формі проведення товарознавчої експертизи ювелірних виробів.

Список використаних джерел

1. Артюх Т. М. Діагностика та експертиза коштовностей : підручник. Київ : Альтерпрес, 2003. 448 с.
2. Артюх Т. М. Товарознавча експертиза ювелірних коштовностей. Теорія та практик : Монографія. Київ : КНТЕУ, 2005. 303 с.
3. ДСТУ 3375-96. Вироби золотарські. Терміни та визначення. Чинний від 1997-07-01. Вид. офіц. Київ.
4. Експертна служба МВС України. Державний науково-дослідний експертно-криміналістичний центр. URL: <https://dndekc.mvs.gov.ua/>.
5. Кримінальний кодекс України : Кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341 - III : станом на 5 жовт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
6. Назимок М. М., Шликов О. К., Артюх Т. М. Пробірний контроль. Експертна оцінка ювелірних виробів з дорогоцінних металів : навч. посіб. Київ : Воля, 2008. 208 с.